

CELLDÖMÖLK

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV- ELŐZETES

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 3
2. Celldömölk bemutatása 5
3. Örökségünk 8
4. Eltérő karakterű településrészek
Celldömölkön 11
 - Kiscell városközpont*
 - Nemesdömölk*
 - Lakótelepek*
 - Kertvárosi részek*
 - Alsóság*
 - Izsákfa*
 - Sághegy*
5. Építészeti útmutató 16
 - Magasság*
 - Tetőhajlásszög*
 - Tetőforma*
 - Telepítés*
 - Színek*
 - Terepalakítás*
 - Kerítések*
 - Kertek*
 - Erkélyek, tornácok*
 - Ajtók, ablakok*
 - Homlokzatképzésre*
 - Részletek*
6. Mai példák 28
7. Utcák, terek 32

BEVEZETÉS

Celldömölk Vas megye észak-keleti kapujában fekszik Kemenesalja központja, a 12 ezer lakosú Celldömölk. Fekvésének, természeti értékeinek és egyházi emlékeinek köszönhetően a térség egyik kiemelkedő turisztikai központja.

A Ság hegy lábánál fekvő kisváros 750 éves múltra tekint vissza. A város története izgalmas és sokszínű. Öt szomszédos, egymástól független település, Pordömölk, Nemesdömölk, Kiscell, Alsóság és Izsákfa egyesítéséből született meg a mai Celldömölk. Az egykori önálló települések sajátos arculata az idők során többet-kevesebbet változott, de még ma is láthatók jellegzetes karakterük meghatározó elemei. A településkép jellegének megőrzéséhez, a helyi identitás erősítéséhez szükséges, hogy átfogó arculati szabályozás szülessen. E kézikönyv alapul szolgál ehhez a helyi értékek feltárása, bemutatása révén.

CELLDÖMÖLK BEMUTATÁSA

Pordömölk apátsági székhely volt. Első oklevélben való említése 1252-ből származik. A településen a 12. században alapított bencés apátság jelentős birtokokkal rendelkezett. Az akkoriban virágzó, népességét tekintve is számottevő település hanyatlása a 16. században kezdődött meg. Elpusztult az apátság monostora és temploma is, de a román stílusban épült templom maradványai még ma is láthatók. Az 1828-as összeírás Pordömölköt már mint Kiscellhez csatolt települést tartja nyilván.

Nemesdömölkőről, a nemesi településről az első írásos forrás 1410-ből származik, de keletkezésének pontos dátuma nem ismert. A település kialakulása feltehetően az itt haladó kereskedelmi útnak köszönhető. I. Lipót császár idején, az országgyűlés 1681-ben kimondta a szabad vallásgyakorlatot és elrendelte, hogy 11 vármegyében – ezek egyike volt Vas megye is – a protestánsok két helyen építhetnek templomot. Ezen helyek egyike volt Nemesdömölk. Az ide érkező több ezer hívő jelentős hatással volt a település gazdasági és kulturális életére. Nemesdömölk későbbi fejlődését nagyban hátráltatta az új település Kiscell erősödése, mely aztán magába is olvasztotta.

A búcsújáróhelyként ismert **Kiscell** alapítása a cseh származású Koptik apát nevéhez fűződik, akit 1739-ben az akkori pannonhalmi főapát nevezett ki dömölki apáttá. Mivel Pordömölkön akkor már csak romokat talált, kezdettől új helyet keresett a Máriazellből magával hozott Szűz Mária szobornak. Így talált rá a településtől két kilométernyire keletre, egy apátsági birtokra, ahol felépíttette a Szent Anna kápolnát. 1748-ra elkészült az új barokk jellegű templom is, 1768-ban pedig a bencés kolostor. Ezzel apátsági székhellyé vált a Koptik Odó által alapított település, amit akkoriban még Kismária-cellnek neveztek. Fejlődésének nagy lendületet adott, hogy az állam a kedvező fekvésű és a búcsújárás miatt forgalmas Kiscellbe helyezte egyik pénzügyi hivatalát, a sóhivatalt. A pusztító tűzvész és a tomboló járványok miatt az 1780-as években ugyan átmenetileg megtorpant a település virágzása, de 1790-ben Kiscell már vásártartási kiváltságot és mezővárosi oklevelet kapott. A 19. század elején oly mértékben fellendült a település gazdasági élete, hogy Kemenesalja központjává vált. Kiscell jelentőségét csak tovább növelte az 1871-es év, amikor elkészült a Magyar Nyugati Vasút Kiscellt érintő szakasza. A település rövid időn belül vasúti csomóponttá vált.

A terület feltehetően legősibb települései a Ság-hegy lábánál fekvő **Alsóság és Izsákfa**. Az itt végzett ásatások azt bizonyítják, hogy már a rómaiak is fontos harcászati pontnak tartották e településeket. Alsóság első írásos emléke 1272-ből való. A településen jelentős mezőgazdasági termelés folyhatott, mert 1787-ben mezővárosi rangot kapott. Alsósághoz hasonlóan Izsákfa szintén mezőgazdasági jellegű település volt.

Kiscell és Nemesdömölk már a 20. század elején, 1904-ben egyesült Celldömölk néven. Aztán 1950-ben Alsóság, majd 1979-ben Izsákfa is a település részévé vált. Celldömölk ekkor kapott városi rangot.

ÖRÖKSÉGÜNK

Romtemplom, román, 12. sz.
Gótikus átalakítással, 13. sz.
közepe. 18. sz.-ban pajtának
használják. Szentélyében gótikus
freskótöredékek, 14. sz.-ból.

**ROMTEMPLOM
CELLDÖMÖLK**

A Szűz Mária római katolikus plébániatemplom, amelyet 1747-48-ban építettek még Koptik apát irányításával, barokk stílusban. Ezt már 1748 őszén a győri püspök jelenlétében átadták és megáldották, de csak 1780-ban szentelte fel Szily János püspök. Belső festésére a 19. század végén, nagyobb felújítására 1948-ban és 1975/76-ban került sor. A jelentős méretű épület latin kereszt alaprajzú, 50 m hosszú és 11 m széles. A nyugati bejárat oldalán két 40 méteres, a templom méretéhez viszonyítva zömök torony áll, közöttük ívben tört homlokzat, a bejárat felett Szent Anna fából faragott szobra, a főpárkány felett üvegmozaik kép, felette Szűz Mária monogramja van. Mellette Szent Benedek keresztes érmének mozaikszerű üvegfestményei láthatók. A bal oldali torony alatt a templom 1945-ös bombázások alatti csodálatos megmenekülésének emléket állító táblát helyeztek el. A toronyórákat 1929-ben szerelték fel. A templom belsejében, a hajó két oldalán 6-6 kápolnát alakítottak ki. A Nepomuki Szent János oltár képét Dorfmeister István festette (1767).

Arató-ház

ELTÉRŐ KARAK- TERŰ TELEPÜLÉS- RÉSZEK

KISCELL

Búcsújáróhely, vasutasváros

NEMESDÖMÖLK

LAKÓTELEPEK

Celldömölkön az 1970-es évektől a városmagtól délre épültek lakótelepek.

ALSÓSÁG

IZSÁKFA

SÁGHEGY

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

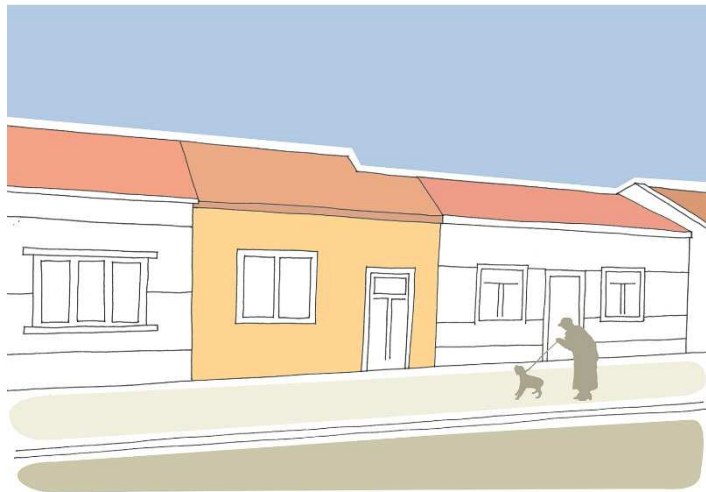

MAGASSÁG

Az egységes utcakép szempontjából fontos, hogy az egymással összeépített épületek homlokzati párkány magassága közel azonos legyen.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Zavaró, ha zárt sorú beépítésnél a szomszédos épületek tetőhajlásszöge eltérő.

TELEPÍTÉS

Az épületek elhelyezésénél figyelemmel kell lenni a kialakult környezetre, hogy harmonikus utcakép jöjjön létre.

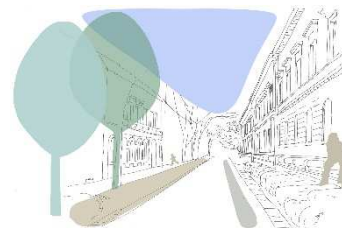
SZÍNEK

A homlokzatok színezése során kerülni kell a túl erős és a környezet színvilágából kirívó színek használatát. Törekedjünk arra, hogy a szomszédos épületekével hasonló, azokhoz illeszkedő árnyalatokat használjunk!

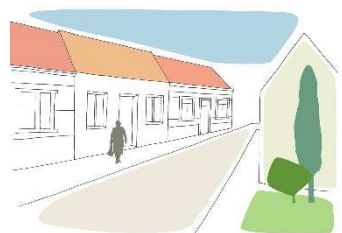
Előkert nélküli beépítés esetén zavaró, ha egy épület előkerttel épül. Megbomlik a harmonikus utcakép, a szomszéd házak tűzfalai utca felől láthatóvá válnak.

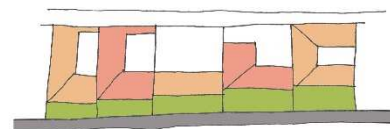
A hasonló magasságú, azonos vonalra épített épületek harmonikus utcaképet alkotnak.

Kialakult utcaképben zavaró a magasságában, szintszámában eltérő épület. A magas tömör tűzfal nem szép látvány és karbantartása is nehezen oldható meg.

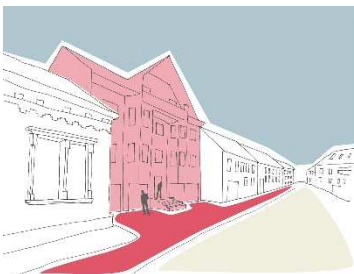
Zárt sorú beépítés esetén törekedni kell, hogy az épületek azonos építési vonalra kerüljenek és utca felől hasonló magasságú párkánnyal, azonos jellegű tetőidommal rendelkezzenek.

Zárt sorú beépítés esetén törekedni kell, hogy az épületek azonos építési vonalra kerüljenek és utca felől hasonló magasságú párkánnyal, azonos jellegű tetőidommal rendelkezzenek.

Az egységes épülettömegekkel, tetőidomokkal harmonikus utcakép alakítható ki.

Előkert nélküli beépítés esetén zavaró, ha egy épület előkerttel épül. Megbomlik a harmonikus utcakép, a szomszéd házak tűzfalai utca felől láthatóvá válnak. Az eltérő tetőidom még tovább rontja a helyzetet.

Az egységes épülettömegekkel, tetőidomokkal harmonikus utcakép alakítható ki.

Kialakult utcakép esetén az épület magassága ne térjen el lényegesen a szomszédos épületekétől!

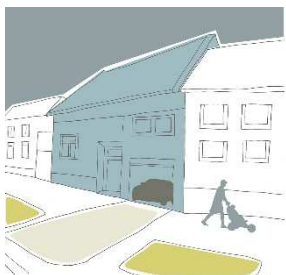
Kialakult utcakép esetén az épület magassága, tetőidoma ne térjen el lényegesen a szomszédos épületekétől! Kerüljük az épülettömeg tördelését!

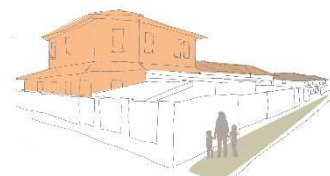
Kialakult utcakép esetén az épület magassága, szintszáma ne térjen el lényegesen a szomszédos épületekétől!

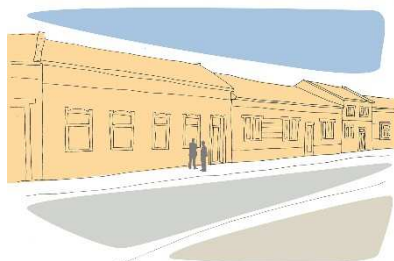
Helyes megoldás, ha az új épület magassága, tetőhajlásszöge, tetőidoma követi a szomszédos épületekét.

Helyes megoldás, ha kialakult utcakép esetén az új épület magassága, tetőhajlásszöge, tetőidoma követi a szomszédos épületekét.

Az épület tömegformálása ne térjen el lényegesen a szomszédos épületekétől!

Helyes megoldás, ha kialakult utcakép esetén az új épület magassága, tetőhajlásszöge, tetőidoma követi a szomszédos épületekét.

Az épület építészeti megformálása ne térjen el lényegesen a szomszédos épületekétől!

KERÍTÉSEK

Az utcai kerítés a közterület és a telek határán áll, így mindkét térnek elemét képezi.

KERTEK

Az épületet övező kert része az élettérnek, de látványként az utcaképnek is. Mint zöldfelület, növényállomány, jelentős szerepe van a település klímájának, levegőminőségének alakításában is.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

Az épületekhez tartozó funkcionális és esztétikai elemek jelentős szerepet tölthetnek be az épület tömegformálásában, karakterében. A hazai lakóépületeken is jellemző elem volt mindig is a fedett oldalfolyosó, tornác, amely tájegységenként különböző – faoszlopos, téglapilléres, téglaboltíves stb. – módon készült, ezzel formálva az épület megjelenését, védve a külső közlekedőt az esőtől, hőtől, erős napsugárzástól.

AJTÓK, ABLAKOK

A bejárati és egyéb homlokzati ajtók és ablakok azon kívül, hogy alapvetően funkcionális épületszerkezeti elemek – az épületbe való bejutást, a helyiségek természetes megvilágítását, szellőztetését szolgálják – egyben a homlokzat jelentős formáló elemei, valamint szimbolikus jelentőségük van. A bejárati ajtó a „megérkezés helye”, az első benyomás a lakásról. Az ablak a „ház szeme”, lelkének tükré.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Az épület homlokzata – a ház ruhája – határozza meg a karakterét, de jelentős szerepet játszik az utcakép formálásában.

RÉSZLETEK

Az építészeti részletek az épületek díszei.

Az utcáról is látható épületrészletek – kerítés, kapu, kémény, homlokzatdíszek kiegészítik az összképet, így fontos, hogy az épület egyes elemei között összhang alakuljon ki, és egyben az utcakép harmóniáját se zavarja. Ahogy mondani szokás: „ügyeljünk a részletekre!”

38 | Mai példák

MAI PÉLDÁK

Nem csak a múlt építészei, mesterei voltak jó szakemberek. A kortárs építészet is kitűnő épületekkel gazdagítja településeinket. Ezek példaként szolgálhatnak.

Az új épületektől, azok tervezőitől, megvalósítóitól is elvárt, hogy a település arculatát, a közvetlen környezetet vegyék figyelembe, hogy a létrejövő házra pozitív példaként tekinthessenek, akik azt az utcáról sok évtizeden át látni fogják.

Fontos, hogy a szerzői jogokat mind az építetők, mind tervezők tartsák tiszteletben!

UTCÁK, TEREK

A lakás a család élettere, a közterek valamennyiünk életterének, találkozási helyének tekinthetők.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

Az utcaképet jelentősen befolyásolják a közterületeken megjelenő különféle elemek.

IMPRESSZUM

CELLDÖMÖLK VÁROS ÖNKORMÁNYZA TA

Celldömölk honlapcíme

Celldömölk emailcíme

Celldömölk postai címe

Telefon:

Polgármester:

polgarmester emailcíme

Főpítész:

főépítész emailcíme

SZERKESZTETTE:

SZÖVEG:

FOTÓ:

GRAFIKAI TERVEZÉS :

Celldömölk, 2017.

